

چگونه جزیره کیش در جنگ رمضان بدون قطعی برق و کمبود آب ماند؟

روایت پایداری انرژی در جزیره کیش

- بنزین:** تأمین ذخیره برای تاب‌آوری حدود ۵۵ روز.
- گازوئیل (شرکت پخش):** تأمین ذخیره برای تاب‌آوری حدود ۵۰ روز.

ارقامی که نه برای روزها، بلکه برای هفته‌ها و ماه‌ها طراحی شده بود. این یعنی جزیره کیش پیش از آنکه نخستین موشک به زیرساخت‌های کشور اصابت کند، خود را برای جنگی طولانی آماده کرده بود. این مقیاس ذخیره‌سازی فراتر از استانداردهای معمول پدافند غیرعامل بود و نشان می‌داد کیش برای سناریویی طراحی شده است که در آن اگر هیچ کمکی از سرزمین اصلی نمی‌رسید هم به حیات خود بتواند ادامه دهد.

مانوری که پیش از جنگ برگزار شد

«ما برای قطعی گاز از عسلویه هم مانور آماده‌سازی برگزار کرده بودیم»؛ این جمله یکی از مدیران معاونت عمرانی است؛ مانوری که پیش از جنگ انجام شد

درحالی‌که راهبرد اعلامی دشمن، عقب‌راندن ایران به «عصر حجر» از طریق هدف قراردادن زیرساخت‌های انرژی و سوخت بود، جزیره کیش به‌متابه نکین خلیج فارس، اهمیتی فراتر از گذشته در این جنگ پیدا کرده بود. کیش تنها یک مقصد گردشگری نبود؛ کیش خط مقدم در آب‌های گرم جنوب بود. نمادی از حیات اقتصادی، تردد دریایی و حضور مردمی در منطقه‌ای راهبردی. اگر کیش به خاموشی فرو می‌رفت، دشمن این روایت را می‌ساخت که توانسته است در جنگ با ایران موفق شود. تاریکی کیش، معنایی جز پیروزی دشمن بر اراده یک ملت نداشت. از این منظر، روشن‌ماندن چراغ‌های کیش فقط یک اقدام نبی بود؛ یک پیام بود: ایران خاموش نمی‌شود. اما چگونه این پیام در عمل محقق شد؟

دریا، تنها راه اتصال

در روزهایی که حملات هوایی فرودگاه جزیره را تعطیل کرده بود، تنها مسیر باقی‌مانده برای رساندن سوخت، دریای خلیج فارس بود. در طول ایام جنگ، سه شناور حامل بنزین، دو شناور حامل گازوئیل و دو شناور حامل سوخت هواپیما موفق شدند به جزیره برسند. نتیجه اینکه جزیره کیش در بالاترین میزان موجودی سوخت قرار گرفت. در ایام جنگ جزیره کیش نه‌تنها شاهد سهمیه‌بندی اضطراری نبود، بلکه شاهد کاهش عرضه و ایجاد صف‌های طولانی دریافت سوخت هم نشد.

ارقام پشت صحنه روشنایی

براساس مستندات رسمی سازمان منطقه آزاد کیش، وضعیت ذخایر سوخت در ابتدای جنگ به این شرح بود:

یک‌ماهه نیم از قطعی اینترنت می‌گذرد و روزهای طولانی است که برای سومین بار در این تونل تاریک سیری می‌کنیم. بسیاری از کسب‌وکارها تعطیل و زندگی عادی شهروندان مختل شده است. فعالان اقتصادی معتقدند هزینه‌های قطع اینترنت فراتر از تخریب زیرساخت‌های فیزیکی است؛ هرچند این هشدار در طول قطعی اینترنت در جنگ ۱۲روزه و دی‌ماه ۱۴۰۴ هم شنیده نشد. گفته می‌شود چنین محدودیت‌هایی برای امنیت زیرساخت‌ها از حملات سایبری است. با این حال ماجرای کنترل اینترنت در ایران مانند یک کلاف سردرگم شده و نهادهای متعددی سرخ این کلاف را در دست دارند. درعین حال هیچ‌کدام به‌تنهایی مسئول قطعی اینترنت نیستند.

محدودیت‌هایی خارج از اختیار وزارت ارتباطات

رفع فیلترینگ و دسترسی آزاد به اینترنت جهانی یکی از وعده‌های اصلی مسعود پزشکیان در دوره انتخابات ریاست جمهوری بود؛ وعده‌ای که پس از پیروزی در انتخابات هم وزارت ارتباطات خود را مأمور تحقق‌یافتن آن کرد و رفع مرحله به مرحله فیلترینگ در دستور کار قرار گرفت. همان‌طور که پزشکیان در آبان ۱۴۰۲ بار دیگر بر آن تأکید کرده بود: «تا آخر روی حرف‌های مان هستیم. قطعاً تلاش می‌کنیم به صحبت‌هایی که کردیم، عمل کنیم». ابتدا واتس‌آپ و گوگل‌پلی رفع فیلتر شد و شنیده‌ها حاکی از آن بود که رفع محدودیت‌های ویوتوب و اینستاگرام در مراحل بعدی قرار دارد تا آرام‌آرام روند برداشتن فیلترینگ به‌طور کامل اجرایی شود. اما جنگ ۱۲روزه، اعتراضات دی‌ماه و آغاز حملات اسرائیل و آمریکا در سال ۱۴۰۴ تمام این برنامه‌ها را به‌طور کامل به تعویق انداخت. با این حال همان‌طور که وزارت ارتباطات هیچ‌گاه به‌تنهایی مرجع اصلی رفع فیلترینگ نبوده، مسئول قطع

اینترنت جهانی در کشور هم نیست. در دی‌ماه ۱۴۰۴ هم این وزارتخانه در اطلاعیه‌ای به صراحت اعلام کرد این اعمال محدودیت به دستور نهادهای امنیتی انجام شده است. همچنین پانزدهم بهمن‌ماه سال گذشته بهزاد اکبری، معاون وزیر ارتباطات، در شبکه اجتماعی ایکس اعلام کرد اختلال‌های اینترنت ناشی از محدودیت‌هایی خارج از اختیار وزارت ارتباطات است.

نام‌های متعدد

مرکز ملی فضای مجازی، شورای عالی فضای مجازی، شورای عالی امنیت ملی، وزارت ارتباطات و… نام‌نهادهایی است که بارها در میان تصمیم‌گیرندگان کنترل اینترنت شنیده می‌شود. رفع فیلتر شبکه‌های اجتماعی اگرچه با یک دستور پزشکیان در مقام عالی‌ترین مقام اجرایی کشور شدنی بود، اما دولت ترجیح می‌داد با طی‌کردن روند اداری آن را پیش ببرد. نهاد تصمیم‌گیرنده برای اینترنت، شورای عالی فضای مجازی است که خود رئیس‌جمهوری هم ریاست آن را بر عهده دارد. شورایی که ۲۸ عضو تشکیل شده که ۱۸ نفر از آنها حقوقی و مابقی اعضای حقیقی‌اند. از این تعداد، هشت نفر شامل رئیس‌جمهوری و وزرای او هستند و مابقی را افرادی از مجلس، قوه قضائیه و صداوسیما تشکیل می‌دهند. مرکز ملی فضای مجازی ایران هم مرکزی است که از سوی این شورا تشکیل شده است. نام شورای عالی فضای مجازی بارها از زبان اعضای کابینه مسعود

صدف سرداری

روزنامه‌نگار فناوری

پزشکیان شنیده شده و صدای مخالفت برخی از آنان با رفع محدودیت‌های اینترنت همیشه بلند بوده است. هرچند پیش از آغاز قطعی‌های مکرر اینترنت در سال گذشته، درباره احتمال اعمال محدودیت‌هایی برای

اینترنت در صورت بازگشایی کامل آن صحبت شده بود. پنجم آذرماه سال ۱۴۰۳ فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت، در گفت‌وگو با ایرنا گفته بود ممکن است گاهی اوقات فیلترینگ در ایام خاصی لازم شود، مانند «فضای حکومت نظامی». او استفاده از مسدودسازی را «یکی از راهکارها در ایام سخت امنیتی» عنوان کرده بود. در نهایت هم با قطع اینترنت در دی‌ماه ۱۴۰۴ ورق به‌طور کامل برگشت و با وجود اینکه واتس‌آپ رفع فیلتر شده بود، بار دیگر محدودیت‌های سابق برای دسترسی به این سکوی خارجی اعمال شد. رئیس‌جمهوری حدود یک ماه بعد با انتقاد از سیاست فیلترینگ، آن را «یوشاندن موضوع» دانست و اعلام کرد این رویکرد نه‌تنها مانع نشر شامل رئیس‌جمهوری و وزرای او هستند و مابقی میلیارد تومان گردش مالی برای بازار فروش وی‌پی‌ان ایجاد کرده است. وزیر ارتباطات هم در نشستی در ۲۸ بهمن ۱۴۰۴ درباره انسداد اینترنت جهانی گفته بود که «بعضی می‌خواستند اینترنت تا اردیبهشت‌ماه قطع

(آب‌گیری کامل).

● **مخازن نیروگاه ماهتاب:** چهار هزار مترمکعب (آب‌گیری کامل).
● **مخازن هتل‌های بزرگ کیش:** حدود دوهزارو ۵۰۰ مترمکعب (ذخیره اضطراری).

● **دبوی آب معدنی:** هزارو ۲۰۰ تن (بدون احتساب موجودی انبار سازمان).

علاوه بر این، شرکت عمران، آب و خدمات کیش موظف شد مخزن تمام تانکرهای موجود در جزیره را همواره پر نگه دارد. معنای این اعداد آن بود که جزیره کیش می‌توانست شرایط را از بحران به فاجعه انسانی تبدیل کند. دشمن به‌خوبی می‌دانست که اگر نتواند برق را خاموش کند، می‌تواند آب را هدف بگیرد. اما در کیش، آب نیز مانند برق، پشتیبان‌های متعدد و ذخایری فراتر از نیاز عادی داشت. در حوزه آب ارقام درخور توجه است:

- مخازن نیروگاه آب و برق کیش:** ۵۰ هزار مترمکعب

پدافند غیرعامل؛ محافظت از ذخایر

ذخیره کافی، بدون ایمنی کافی، می‌توانست یک نقطه آسیب‌پذیر باشد. دشمن می‌توانست با یک حمله موفق، تمام این انبارها را هدف قرار دهد. به همین دلیل مدیریت جزیره دست به اقدامات احتیاطی زیر زد:

● **دیواره خاکی** در اطراف مخازن شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی اجرا شد.

● **خیابان‌های منتهی** به انبار شرکت نفت در شعاع ۳۰۰متری تخلیه شد.

● **۱۴ واحد مسکونی** پیرامون مخازن سوخت شرکت آب و برق تخلیه و ساکنان آنها به منازل امن منتقل شدند.

به این ترتیب در ایام پیش و در حین جنگ تلاش شد تا از منابع و امکانات تا حد ممکن حفاظت شود.

پیامی که به دشمن رسید

در شرایطی که دشمن راهبرد روشنی برای فروپاشی زیرساخت‌های انرژی ایران دنبال می‌کرد، خاموش جزیره کیش که از سرزمین اصلی دور است و در خط مقدم آب‌های جنوب ایران قرار دارد، می‌توانست نمادی از فروپاشی تاب‌آوری ایران باشد. روشنایی و تأمین پایدار انرژی در کیش پیامی بود به زبان واقعیت؛ پیامی با این مضمون که «ایران را نمی‌توان به گذشته بازگرداند». جنگ رمضان در کیش نشان داد «مدیریت بحران» فقط واکنش به بحران نیست، پیش‌بینی و انجام مانورهای لازم برای قرارگرفتن در شرایط آمادگی کامل بسیار مؤثر است و مهم‌تر از همه اینکه خاموشی و مشکلات انرژی در جزیره کیش می‌توانست روایت جنگ را به نفع دشمن تغییر دهد؛ روایتی از فروپاشی و ناکارآمدی که کاملاً شکست خورد.

هم بی‌معناست. از طرفی تجربه هگ شدن بانک سپه چه در جنگ ۱۲روزه و چه در جریان حملات اخیر نشان می‌دهد که قطع اینترنت نمی‌تواند کمک‌کننده باشد. همچنین با وجود اعلام آتش‌بس هنوز آمار رسمی از میزان حمله سایبری منتشر نشده است. تجربه کشورهایی که در جنگ بوده‌اند نیز نشان می‌دهد که هیچ‌گاه راهکار آنها قطع اینترنت بین‌الملل نبوده است. کشور اوکراین با وجود حملات گسترده از سال ۲۰۲۲ هیچ‌گاه اینترنت را به‌طور کامل قطع نکرده و فقط کیفیت شبکه کاهش پیدا کرده است؛ موضوعی که باعث شد اقتصاد دیجیتال این کشور به‌طور کامل خاموش نشود. در لبنان هم با وجود تنش‌های امنیتی، قطع اینترنت گزارش نشده است. اما در ایران با هر بحرانی، این اینترنت است که به‌عنوان یکی از بدیهی‌ترین حقوق شهروندان نشانه گرفته می‌شود و ظاهراً کلید قطعی آن در دست دولت نیست. همان‌طور که در شرایط فعلی به نظر می‌رسد مرکز ملی فضای مجازی مسئول برقراری اینترنت پرو کسب‌وکارها شده است و وزارت ارتباطات نقشی در این موضوع ندارد. تأکید این موضوع هم اطلاعیه‌ای برای دریافت اینترنت پرو است که در آن ذکر شده کسب‌وکارها برای دریافت اینترنت پرو باید به شورای عالی فضای مجازی نامه ارسال کنند. درواقع تصمیم‌گیر اصلی شورای عالی امنیت ملی است، اما مرکز ملی فضای مجازی هم بخشی از این مسئولیت را بر عهده دارد. آنچه مسلم است، این است که در شرایط فعلی چنین محدودیت‌هایی باعث اختلال زندگی روزمره مردم و ضرر میلیاردری روزانه کسب‌وکارهای اینترنتی شده است. چنین شفافیت کم‌شده و اختلالی، اعتماد مردم را هر روز بیشتر خدشه‌دار می‌کند؛ بنابراین باید نهادهای تصمیم‌گیرنده تا پیش از بحرانی‌ترشدن شرایط، هرچه زودتر تصمیمی برای بازکردن اینترنت و پایان محدودسازی ارتباطات بگیرند.

یادداشت

اعجاز واتیکان؛ بازخوانی مواجهه پاپ با ترامپسیسم

این گروه اطلاعات سیاسی بسیار کمتری از تحولات جهان دارند و در قالب مرید و مراد تابع نظرات شخص ترامپ

هستند، بنابراین تغییر در پایگاه رای آنها برای تیم ترامپ از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. موضع‌گیری ناشیانه شخص ترامپ و پست‌های وقیحانه او در فضای مجازی به عکس‌العمل منفی شدیدی در بین همین گروه و به‌ویژه فرقه مسیحیان انجیلی روه‌ره شده که بی‌شک می‌تواند پایگاه سنتی رای آنان را به‌شدت و به‌سرعت کاهش دهد.

۴- تداوم موضع‌گیری پاپ لئون و اصرار او به ادامه این روند نشان می‌دهد که این امر فراتر از مواضع فردی و موعظه مذهبی و هفتگی بوده و به دستور کار واتیکان تبدیل شده است. اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت این شوک به صورت گسترده در حال گسترش است و همین امر و موضع‌گیری پاپ و واتیکان نه‌تنها تیم ترامپ در کاخ سفید، بلکه لابی ایک و تیم نتانیاهو را هم که از پیوند محکم نهادی صهیونیسم با مسیحیت بهره

بسیار می‌برند، آشفته و نگران کرده است. ۵- اما اثرات بلندمدت و نهادی این امر در قدرت اعتراض اخلاقی نهاد دین و نقش آن در کاهش خشونت جهانی را نیز نباید فراموش شود. تجربه تاریخی نشان داده که پیام‌های عمومی واتیکان

به‌ویژه در دوره بحران‌ها، معمولاً موجب ایجاد موجی از بازنگری اخلاقی در میان جوامع مسیحی و حتی غیرمسیحی می‌شود. جوامع مذهبی معمولاً درباره زبان اخلاقی بسیار حساس‌اند، بنابراین وقتی یک نهاد مذهبی بر خطرات خشونت، بی‌عدالتی یا رنج انسان‌ها تأکید می‌کند، این پیام نه به‌عنوان یک نقد سیاسی، بلکه به‌عنوان یک هشدار اخلاقی دریافت می‌شود. قدرت چنین پیام‌هایی در این است که می‌تواند مخاطبان متعصب را که به تحلیل‌های سیاسی واکنش‌های سخت و چشم‌پسته نشان می‌دهند، تحت تأثیر قرار دهد؛ زیرا «نصیحت اخلاقی» ماهیتی غیرقابل‌ی و غیرایدئولوژیک دارد.

در شرایط موجود که قوانین بین‌المللی و سازمان ملل از سوی قدرت‌ها و آمریکا و اسرائیل به‌سادگی زیر پا گذاشته می‌شود، دین و نهادهای جهانی متکی بر اخلاق، و وجود محدودیت‌ها، مانند واتیکان و الا‌زهر، می‌توانند در سوگیری افکار عمومی و تقویت دیپلماسی عمومی برای صلح دائم کارساز و مؤثر باشند. باید از این مکانیسم‌ها به صورت هوشمند و مؤثر بهره جست و در تقویت آن کوشید. دستگاه دیپلماسی، رسانه‌ها و نهادهای هوشمند مذهبی در شناخت چنبدعدی و بلندمدت این پدیده تلاش کرده و تقویت ارتباط و هم‌افزایی با این قدرت نرم و مؤثر را افزایش دهند.

۶	۴	۵			
۳		۱	۲		
	۵	۴	۸		
		۱	۷	۹	
۷					۵
	۸	۹	۷	۱	۵
		۲	۴	۳	۱
	۷	۷	۹	۸	

سودوکو سخت ۴۲۹۱

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

حل سودوکو ۴۲۹۰

۵	۷	۱	۳	۲	۱	۸	۶	۳
۳	۶	۲	۷	۸	۵	۴	۹	۱
۱	۸	۴	۹	۳	۵	۲	۷	۶
۲	۱	۶	۳	۵	۷	۹	۴	۸
۹	۳	۱	۶	۸	۷	۵	۲	۴
۷	۵	۸	۹	۲	۴	۱	۶	۳
۸	۹	۱	۲	۷	۳	۶	۳	۵
۴	۲	۵	۸	۳	۶	۱	۷	۹
۶	۳	۷	۵	۱	۲	۸	۴	۳

حل سودوکو ۴۲۹۱

۷	۳	۸	۹	۱	۵	۲	۳	۶	۴
۵	۶	۲	۷	۴	۸	۹	۱	۳	۷
۹	۱	۶	۳	۸	۲	۷	۴	۵	۳
۸	۹	۵	۴	۲	۷	۳	۶	۱	۷
۶	۳	۱	۸	۲	۹	۵	۷	۴	۳
۲	۷	۴	۶	۵	۱	۳	۸	۹	۷
۱	۸	۷	۲	۶	۹	۵	۳	۴	۱
۴	۶	۳	۵	۱	۲	۸	۴	۳	۷

حل جدول ۵۲۹۴

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	م	غ	ز	د	ر	ف	ک	ا	ن	ع	ط	ا	ف	م
۲	ا	و	ف	ر	ا	ن	و	ز	ا	ن	ت	ی	ت	ر
۳	ا	و	ف	ج	و	ر	س	ی	م	ا	ی	ل	ا	ل
۴	ف	ر	س	خ	ا	ی	ت	ا	ب	ع	ل	ی	ل	ی
۵	س	م	س	ر	ا	س	ی	م	ی	ا	ی	ذ	و	ب
۶	ت	س	و	ا	ت	ا	ر	ا	ع	ح	ا	و	و	و
۷	ل	ی	س	د	ک	ی	س	و	ع	ر	ع	ر	ع	ر
۸	ف	ی	ب	ر	د	خ	و	ا	ن	ی	ا	ک	ا	ک
۹	ر	ت	ه	ر	ی	ت	م	ف	م	ف	ی	ل	ل	ل
۱۰	ه	ق	ر	ا	ن	م	ز	و	ر	ب	ب	ی	ل	ل
۱۱	ک	م	د	ر	ف	ا	س	د	ا	ه	و	ا	و	و
۱۲	ل	ی	و	ت	ر	ا	س	ل	ل	ل	ح	ی	ا	ی
۱۳	ی	ا	و	ا	و	ا	ک	ن	ج	د	ا	ر	س	س
۱۴	س	ج	و	د	د	ی	غ	ن	ب	ف	و	ب	ی	ا
۱۵	ب	و	د	و	ا	غ	ن	ج	د	ع	ن	ت	ر	ن

افقی:

۱- سوره چهل‌دوم قرآن- اسب سرخ- مقالیل عمومی ۲- بله شیرازی- از حملات قدیمی شمال تهران- شاعر سرشناس ادبیات شیلی ۳- فریب و نیرنگ- لاشعرو و نزار ۴- لزم- از القاب حضرت فاطمه(س)- جداگانه تلفظ‌کردن ۵- ساحل دریا- باعث و موجب- پاندول ۶- درنگ- فرآیند- نیکوکاران ۷- جرم و عمل غیرقانونی- محله- به‌سختی یافت می‌شود ۸- بسیار سرد- از آثار شاخص آمانوئل کانت- فیلسوف آلمانی- عمر بی‌پایان! ۹- نوعی سالاد- جزیره‌ای گردشگری در اندونزی- سیستمی برای نمایش تصویر رنگی در تلویزیون ۱۰- گوناگون- اندازه فرنگی- شخصیت کارتونی که با غازهای وحشی سفر می‌کرد ۱۱- دو برابر- مشهور- بزرگداشت ۱۲- پول خرد هند- ذرات ریز تشکیل‌دهنده سنگ- مخفف فناوری اطلاعات و ارتباطات ۱۳- لباس پوشیده- آرام‌آرام ۱۴- مژده ای دل که ... نفسی می‌آید- کلام مصیبت- خیس ۱۵- نشست‌کردن- بهسازی- گریه و زاری

عمودی:

۱- عسل- نوشتاری- پایداری در انجام کاری ۲- یک حرف و سه حرف- خورش محلی کیلان با گوشت و سبزی و بادمجان- راز ۳- شعله آتش- چاق و فربه- حرف انتخاب ۴- متناوب- داستان کوتاه- ناپدیدکردن ۵- از نام‌های حضرت فاطمه(س)- قدیمی‌ترین قبرستان مسلمانان- کلاهبردار ۶- مال‌التجاره- فاصله پیوسته بین دو نت اصلی در موسیقی- خالص ۷- آن است که خود بیوید- توزیع‌کننده- ممیزی ۸- حرف دهن‌کجی- خواننده فقید تصنیف تو ای پری